

УДК 811.161.2'373.23 + 811.161.1'373.23

Н. О. Ярошенко

Донецький національний університет

АНТРОПОНІМИ ТА ЛОГІНОНІМИ: НАСЛІДКИ МІЖВИДОВОЇ ТРАНСОНІМІЗАЦІЇ

Присвячується вивченню особливостей функціонування власних назв (логінонімів) у складі електронних адрес: з'ясовуються результати трансонімізації антропонімів до логінонімів; розглянуто основні структурні типи у межах моделі «антропонім → логінонім»; виявлено і проаналізовано два різновиди міжвидової трансонімізації.

Посвящается изучению особенностей функционирования имен собственных (логинонимов) в составе электронных адресов: устанавливаются результаты трансонимизации антропонимов в логинонимы; рассмотрены основные структурные типы в рамках модели «антропоним → логиноним»; выявлены и проанализированы две разновидности межвидовой трансонимизации.

The article focuses on the analysis of proper names (loginonyms) functional peculiarities in the structure of e-mail addresses. The results of antroponyms transonimization to loginonyms have been established. The main structural types inside the model «antroponym → loginonym» have been considered. The two kinds of interspecific transonimization have been established and described.

Зараз уже з повною впевненістю можна стверджувати, що в межах лінгвістики сформувався відносно автономний напрямок, присвячений вивченню особливостей того різновиду мови, що він функціонує у віртуальному кіберпросторі. На позначення цього феномену в мовознавчій літературі функціонує низка термінологічних словосполучень: *мова Інтернету*, *мова віртуального (комп'ютерного) спілкування*, *мова мережі*, *комп'ютерний (віртуальний) дискурс*, *електронна комунікація*, *Інтернет-комунікація*, *письмове розмовне мовлення*, *інтернет-мовлення*, *кібермова*, *нетспік* тощо. Найбільш загальним з-поміж наведених термінів, так би мовити, терміном-домінантою, очевидно, є найменування *мова Інтернету*.

Як засвідчують дослідження, в яких з'ясовуються особливості цього явища, своєрідність цієї сфери реалізації мови виявляється на різних рівнях: лексичному [7; 8; 11; 13; 17], граматичному [3; 16], стилістичному [1; 6; 10; 14; 16], графічному [2], орфографічному [4; 9; 12], жанровому [5; 6; 14] тощо. Варто наголосити на тому, що специфіка мови Інтернету як мови віртуального простору багато в чому визначається існуванням особливої віртуальної особистості та антропоцентричністю цієї сфери комунікації, оскільки «людина існує в Інтернеті саме в мовній формі» [8, с. 384].

Певні особливості притаманні також способам найменування учасників Інтернет-комунікації, що в свою чергу зумовлює своєрідність функціонування власних назв у віртуальному дискурсі. Так, у роботах В. М. Капацінського [7], Т. Б. Карпової [8], Г. В. Ходоренко [17] розглянуто різні аспекти самовираження російськомовної особистості в Інтернеті на рівні власних назв, які функціонують на різноманітних форумах, інтернет-конференціях, у чатах і блогах. При цьому зазначені дослідники основну увагу приділяють так званім нікам (від англ. *nick-*

name, nick ‘прізвисько’), або ніконімам (термін Г. В. Ходоренко) — вигаданим іменам, іменам-прізвиськам, які обираються (створюються) користувачами мережі Інтернет [17, с. 1, с. 4] і при цьому, за словами Т. Б. Карпової, в більшості випадків підтримують режим «інкогніто» [8, с. 384]. Вибір ніка «визначається як рівнем культури людини, її віком, професією, соціальним статусом, так і тим настроєм, у якому користувач Інтернету зареєструвався у спільноті мережі і вступив до комунікації» [8, с. 384]. Г. В. Ходоренко, аналізуючи ніки (ніконіми), також підкреслює їхній вигаданий характер і відзначає в зв'язку з цим розмежування ніка і логіна за шкалою «вигадане ім'я – реальне ім'я»: «Логін – це ім'я, яке, на відміну від ніка, виражене справжнім прізвиськом або ім'ям користувача Інтернету» [17, с. 1]. Зазначимо, що, як свідчить аналіз фактичного матеріалу, ознака реальності імені для логіна не є універсальною рисою. Нік і логін різняться один від іншого і в структурному плані.

Як видається, ніки (ніконіми) і логіни (логіноніми — за аналогією до ніконім) можна розглядати як видові різновиди найменувань (власних імен) користувачів Інтернету. Для позначення цієї родової групи імен користувачів можна вжити запропонований проф. Є. С. Отіним під час особистої бесіди термін *юзеронім* (від англ. *user* ‘користувач’).

Якщо сфера функціонування ніконімів – це чати, блоги, форуми, гостьові книги, інтернет-конференції, то створення і використання логінонімів насамперед визначається такою прикметою сучасної людини (і, відповідно, сучасної мовної особистості) як наявність адреси своєї електронної пошти, електронної скриньки, свого e-mail або ж електронної адреси компанії, фірми (окрім адреси веб-сайту).

Аналіз фактичного матеріалу дає змогу дати таке робоче визначення: *Логінонім* – це частина електронної адреси, що являє собою власне ім'я юзера (користувача) і слугує для його індивідуальної номінації, ідентифікації.

Оскільки англійське слово *login* позначає ‘початок сеансу (роботи з терміналом)’, ‘вхід до системи’, ‘реєстраційне ім'я (що надається користувачеві при вході до системи)’, то логін як власну назву можна визначити також більш широко. У такому разі *логін (логінонім)* – власне ім'я користувача, що слугує для його ідентифікації при вході до мережі Інтернет на тому чи іншому рівні, тобто для авторизації користувача на сервері (доступ до електронної скриньки, доступ до прав користування даними певного сайту тощо). Порівняйте: у другому виданні словника Г. М. Складєвської слово *логін* зафіксовано із значенням ‘реєстраційне ім'я, що вводиться для ідентифікації користувача до комп'ютерної мережі разом із паролем’ [15, с. 547–548].

Об'єктом нашого аналізу є логіноніми у вузькому розумінні цього терміна, тобто логін як частина електронної адреси, ім'я користувача електронної поштової скриньки, та частина, яка відділена знаком @ від доменної адреси поштового серверу.

Матеріалом запропонованої статті слугували близько 400 електронних адрес, дібраних методом суцільної вибірки із відповідних пунктів відомостей про автора статті учасників VI Міжнародного конгресу українців (Донецьк, 2005 р.) і II і III Міжнародних конгресів дослідників російської мови (Москва, 2004 р., 2007 р.). Варто підкреслити, що власники аналізованих електронних адрес (а отже, й «власники» логінонімів) є носіями різних мов: російської, української, білоруської, польської, чеської, хорватської, англійської, німецької тощо.

Особливістю логінонімів як класу власних назв є те, що, як і для ергонімів, хремотонімів, головним способом їхнього творення є трансонімізація, тобто перехід власної назви з одного класу до іншого.

Як слушно зауважує М. В. Яковенко, твердження Н. В. Подольської про те, що під час трансонімізації «перехід із одного класу до іншого і (рідше) перехід всередині класу може відбуватися без будь-яких формальних змін і з використанням різних способів творення топонімів», є вірним і для інших класів онімів [18, с. 74].

У випадку логінонімів, як свідчить аналіз, процес трансонімізації репрезентовано двома різновидами: 1) трансонімізація, ускладнена деривацією, і 2) чиста, або абсолютна трансонімізація. З'ясовано, що здебільшого логіноніми утворюються за такими моделями: «антропонім → логінонім», «ергонім → логінонім» і «ніконім → логінонім».

Розглянемо деякі аспекти взаємодії антропонімів і логінонімів, а саме: звернемось до найбільш частотних моделей, за якими антропоніми, зазнаючи трансонімізації, формують клас логінонімів:

1. «Імя + прізвище», які або пишуться разом, або відділяються одне від одного крапкою, пробілом, дефісом, нижнім підкресленням: *franksysyn @hotmail.com*, *albena_stamenova@abv.bg*, *Maria.Novak@ksu.ru*, *Andreas.Kappler@univie.ac.at*, *giovanna.brogi@fastwebnet.it*, *giovanna.siedina@univr.it*, *guidohausmann@t-online.de*, *irinavotyacova@udm.ru*, *lubazhuk@music.mcgill.ca*, *michael.moser@univie.ac.at*, *anna.kretschmer@gmx.net*, *Natalia.Nikolaeva@ksu.ru*.

2. «Перша літера імені + прізвище», які або пишуться разом, або відділяються одне від одного крапкою, пробілом, дефісом, нижнім підкресленням: *a.stec@uw.edu.pl*, *a.fabianovski@uw.edu.pl*, *amatusiak@epf.pl*, *hczuba@ares.fils.us.edu.pl*, *e_melnik@mail.ru*, *o_parshina@list.ru*.

3. «Прізвище»: *znajenko@andromeda.rutgers.edu*, *krasikov@kpi.kharkov.ua*, *babotova@kryha.sk*, *МОКЛАК@argo.hist.uj.edu.pl*, *riabchuk@gilan.uar.net*, *butakova@univer.omsk.su*, *golev@alt.ru*, *lemov@mailgate.ru*, *zuga@udmnet.ru*, *kaverina@philol.msu.ru*, *mengel@slavistik.uni-halle.de*.

4. «Ім'я»: *myroslava@rogers.com*, *vita@link.lviv.ua*, *olga@kipmea.kstu-kai.ru*, *nora@usda.am*.

5. «Прізвище + ім'я + по-батькові» (підвиди розрізняються розташуванням зазначених трьох компонентів і різним характером усічення): *ivsimonova@yandex.ru*, *marzhan_aren@mail.ru*, *kna@phil.omsu.omskreg.ru*, *ProkofievaLP@info.sgu.ru*, *Andriy.M.Domanovsky@univer.kharkov.ua*.

6. «Прізвище + ім'я»: *baranov_anatoly@hotmail.com*.

7. «Ім'я + усічена форма прізвища» (усічення може мати різний характер і по-різному оформлюватися в графічному та орфографічному планах): *emilwi@poczta.onet.pl*, *irinap@gfilan.uar.net*, *larisa.d@adamant.net*.

8. «Прізвище + усічена форма імені» (усічення може мати різний характер і по-різному оформлюватися в графічному та орфографічному планах): *lazar_nat@yahoo.com*, *lebovics.v@freemail.hu*, *brinevk@yandex.ru*.

9. «Усічена форма прізвища + ім'я»: *avdasha@yandex.ru*, *ilarisa@rphil.dvgu.ru*.

10. «Усічена форма прізвища + усічена форма імені»: *OnyshLar@aol.com*.

11. «Усічена форма імені + усічена форма прізвища»: *andrgrig@km.ru*.

12. «Усічена форма прізвища»: *galinsk@philol.msu.ru*.

13. «Неофіційна форма імені + усічена форма прізвища»: *olahnat@aster-city.net*, *olenkaban@yandex.ru*, *orysiam@yandex.ru*.

14. Різні форми антропонімів (різні як за їхніми класами, так і за структурними типами) у поєднанні з різноманітними цифровими ідентифікаторами, які можуть бути або надані користувачеві самою системою як порядковий номер для

розрізнення омонімічних логінонімів, або включатися до структури логіноніма самим користувачем і вказувати на різні параметри (вік користувача, рік його народження, рік відкриття цієї поштової скриньки тощо): *Mednaya1@bk.ru*, *dhh2@columbia.edu*, *oksana-5081714@yandex.ru*, *k2@pop.transit.ru*, *lip-12345@yandex.ru*, *Kate_23@rambler.ru*, *zhouyuru1974@km.ru*, *elenk2002@mail.ru*.

15. Один із зафіксованих логінонімів являє собою анаграму власного імені: *anoli@paco.net* (*anoli* < Ілона).

16. У деяких випадках логінонім може вказувати на національну належність користувача, на сферу його інтересів (у тому числі і професійних), на місце проживання: *Belarusachka@tut.by*, *pani_natalka@ukr.net*, *rutta@ua.fm* (апеляція до відомої пісні «Червона рута» і взагалі до цього образу-символу), *Kinoira@ukr.net* (власник логіноніма, що має ім'я *Ірина*, професійно займається дослідженням проблем кіномистецтва), *Lara Sel< onomas@mail.ru* (користувач, *Лариса Селіверстова*, є лінгвістом-ономастом), *akazsimf@mail.ru* (у логінонімі відображено першу літеру імені *Олександр* (рос. *Александр*), усічену частину по-батькові *Казимирович* і початок назви міста *Сімферополь*, з якого він походить), *beltula@tula.net* (у структурі логіноніма віддзеркалені усічена форма прізвища *Беляев* і топонім *Тула*) тощо.

Значимо, що характер домена, тобто охоплення аудиторії користувачів, на якому відкрито електронну скриньку, впливає на вибір логіноніма. У користувача, який відкриває поштову скриньку на сайті своєї компанії, більше можливостей вибрати логін, який, приміром, буде відображати тільки його ім'я чи прізвище (або якийсь інший варіант логіноніма), ніж у користувача, який відкриває скриньку і створює логінонім на якомусь популярному поштовому сервері. У другому випадку набагато зростає ймовірність того, що певний логінонім уже, так би мовити, зайнятий іншим користувачем, і система сама запропонує скористатися відповідним порядковим номером, щоб завершити процес авторизації та ідентифікації конкретного користувача.

Зрозуміло, що в межах статті ми лише окреслили певні проблеми структурної класифікації численної групи логінонімів, сформованої внаслідок трансонімізації антропонімів. Запропонована класифікація потребує подальшої деталізації як за окремими підвидами з погляду поєднання певних типів і моделей антропонімів різних класів, так і в аспекті графічного та орфографічного оформлення логінонімів зазначеного різновиду. Не менш важливими є питання фонетичної адаптації антропонімів та інших класів онімів у складі логінонімів, а також проблема укладання анкети для соціолінгвістичного аналізу структури і внутрішньої форми низки логінонімів. Проте окреслена проблематика потребує спеціального дослідження.

Бібліографічні посилання

1. **Бочина Т. Г.** Интернет-игра и антифразы / Т. Г. Бочина // Труды и материалы III Международного конгресса исследователей русского языка «Русский язык: исторические судьбы и современность» (Москва, 20–23 марта 2007 г.). – М. : Изд-во Московского гос. ун-та, 2007. – С. 163–164.
2. **Бухарбаева К. Н.** К вопросу о функционировании символов метаобщения в электронных жанрах / К. Н. Бухарбаева // Материалы II Международного науч. конф. «Лексико-грамматические инновации в современных славянских языках», Днепропетровск 14–15 апреля 2005 г. – Д. : Пороги, 2005. – С. 53–55.
3. **Гловинская М. Я.** Язык интернета как средство обнаружения неустойчивых участков языка // Труды и материалы III Международного конгресса исследователей русского языка «Русский язык: исторические судьбы и современность» (Москва, 20–23 марта 2007 г.). – М. : Изд-во Московского гос. ун-та, 2007. – С. 180.

4. **Дедова О. В.** Антиорфография в Руненте / О. В. Дедова // Труды и материалы III Международного конгресса исследователей русского языка «Русский язык: исторические судьбы и современность» (Москва, 20–23 марта 2007 г.). – М. : Изд-во Московского гос. ун-та, 2007. – С. 342–343.
5. **Иванова Е. В.** Лингвистические особенности электронного текста (по материалам веб-страниц Живого Журнала и новостных веб-сайтов) [Электронный ресурс] / Е. В. Иванова. – Режим доступа : www.conference.kemsu.ru/conf/aprel2007/sect/index.dhtm?sec_id=820. – Загол. з екрану.
6. **Какорина Е. В.** СМИ и интернет-коммуникация (области пересечения и проблемы взаимодействия) / Е. В. Какорина // Язык современной публицистики : сб. ст.; сост. Г. Я. Солганик. – 2-е изд., испр. – М. : Флинта: Наука, 2007. — С. 67–98.
7. **Капацкий В. М.** Функции имен в русских дискуссиях в Интернете / В. М. Капацкий // Труды и материалы II Международного конгресса исследователей русского языка «Русский язык: исторические судьбы и современность» (Москва, 18–21 марта 2004 г.). – М. : Изд-во Московского гос. ун-та, 2004. – С. 394.
8. **Карпова Т. Б.** Самовыражение личности в Интернете: лингвистический аспект / Т. Б. Карпова // Труды и материалы III Международного конгресса исследователей русского языка «Русский язык: исторические судьбы и современность» (Москва, 20–23 марта 2007 г.). – М. : Изд-во Московского гос. ун-та, 2007. – С. 384–385.
9. **Князев С. В.** Орфография интернет-блогов как источник лингвистической информации / С. В. Князев, С. К. Пожарицкая // Труды и материалы III Международного конгресса исследователей русского языка «Русский язык: исторические судьбы и современность» (Москва, 20–23 марта 2007 г.). – М. : Изд-во Московского гос. ун-та, 2007. – С. 346–347.
10. **Кузнецова Н. В.** Книжно-письменные языковые средства в текстах Интернет-форумов / Н. В. Кузнецова // Труды и материалы III Международного конгресса исследователей русского языка «Русский язык: исторические судьбы и современность» (Москва, 20–23 марта 2007 г.). – М. : Изд-во Московского гос. ун-та, 2007. – С. 390–391.
11. **Кутузов А. Б.** Модель функционирования терминологического сленгизма в дискурсе сетевых форумов : автореф. дис. ... к. филол. н. / А. Б. Кутузов. – Тюмень, 2006. – 24 с.
12. **Литневская И. Е.** Об Интернете и так называемой «порче языка» / И. Е. Литневская // Труды и материалы III Международного конгресса исследователей русского языка «Русский язык: исторические судьбы и современность» (Москва, 20–23 марта 2007 г.). – М. : Изд-во Московского гос. ун-та, 2007. – С. 393–394.
13. **Лутовникова О. В.** Современный виртуальный креатифф : о некоторых особенностях языка Рунета / О. В. Лутовникова // Труды и материалы III Международного конгресса исследователей русского языка «Русский язык: исторические судьбы и современность» (Москва, 20–23 марта 2007 г.). – М. : Изд-во Московского гос. ун-та, 2007. – С. 394–395.
14. **Новикова Е. Г.** Языковые особенности организации текстов классического и сетевого дневников : автореф. дис. ... к. филол. н. / Е. Г. Новикова. – Ставрополь, 2005. – 27 с.
15. **Толковый словарь русского языка начала XXI века.** Актуальная лексика / под ред. Г. Н. Складневской. – М. : Эксмо, 2006. – 1136 с.
16. **У Баоянь.** Новое и псевдонное в русскоязычной интернет-коммуникации / У Баоянь // Труды и материалы III Международного конгресса исследователей русского языка «Русский язык: исторические судьбы и современность» (Москва, 20–23 марта 2007 г.). – М. : Изд-во Московского гос. ун-та, 2007. – С. 415–416.
17. **Ходоренко Г. В.** Найменування осіб у російськомовній інтернет-комунікації: структурний і семантичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук / Г. В. Ходоренко. – Д., 2006. – 18 с.
18. **Яковенко М. В.** Абсолютная межвидовая трансонимизация / М. В. Яковенко // Восточноукраинский лингвистический сборник : сб. науч. тр. ; отв. ред. Е. С. Отин. – Вып. 2. – Донецк : ДонГУ, 1996. – С. 74–83.